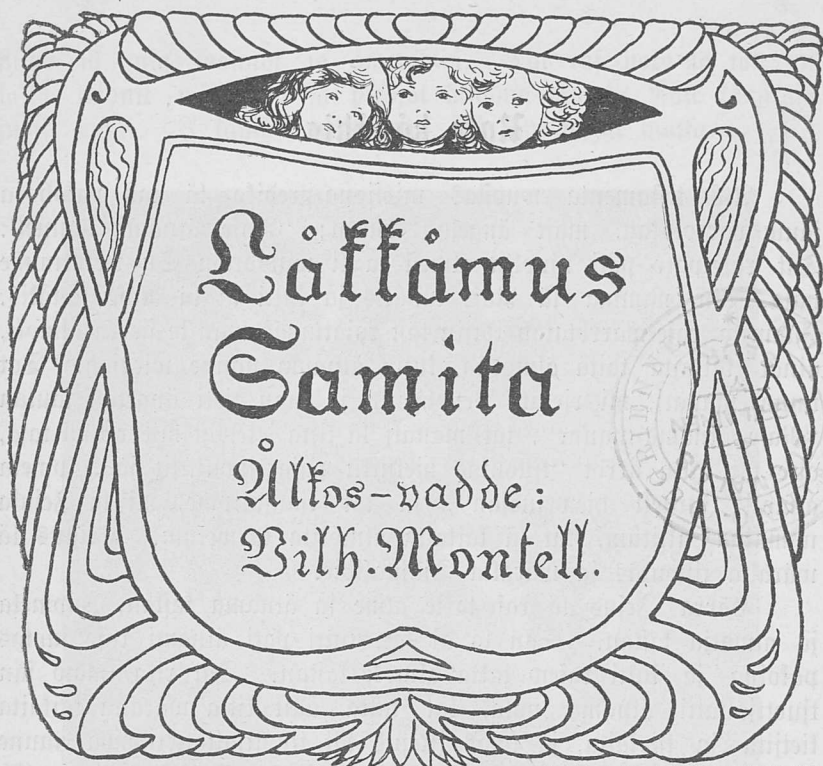

Från Samtiden.

Stockholm, tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag, 1907.

N:o 2. (8).

Kuowa-manon 1907.

Rubbe jaffe.

Låffåmus Samita pata kutta pale jafen, aita nummer fært talve-manon. Fært nummerin lä 16 piele. Hadde: 50 öre jafe äutäst. Äwtå nummera hadde lä 10 öre.

Härta, pätis tu pako!

Härta, pätis tal tu pako
Armost tiemas mu nala,
Näu tä kässe liekkas rassjo
Kattja ätnami kitan!
Najah tal tu Wuinganafaw,
Rutti pukta jaskatafaw,
Piebma ietjat tjäggälwafaw
Päntas armo-peutenat!

Värat miaw puorist kattit
Pakow, maw tän waddam läh,
Ja taw aina käinow waddset,
Mi i pästot tälwoteh!

Pajah waimow aita ärröt,
Kä mi tanne wuolne tärröp,
Ätt ujakko i kall' ädtjot
Mia mielait tjadjittit.

Muitop alo, atte aite,
Kä tän ain ätsäh miaw,
Kuowa talle näkkät talka
Ite päteh täst tasa.
Päteh, pako! Ärrös talka
Sän, kutt' ietjas pakon talka
Midji käinow, almew rappa,
Kättjo almatjit lusas!

(Laulotuwwa kä n:o 102 kirjen Sions Toner: "Derre, samla öj nu alla".)

Rafe kånäkis.

Utå testameta wuostas misjiona-prediko lä tah pakoh ja jäula-warrotakah, mait ängelah hållin: "Rafe ätnama nanne". Dat rafe-pako päti njuolka almešt ja li wuototum Su riefatimme nala, kån namma lä Rafe kånäkis ja kutti ai lä Rafe kånäkis. Supmela rafe-warrotakah idtjin tast rajatuwah man-ke sierra almoki, ainat kairaita taita almokita, kutih ätnama nanne wiesjoh. Dat unna manatj, mi riefati Betlehemin ja man tieti ängelah laulon "Rafe ätnama nanne", tat manatj lä fitta iekewišt mierretum tasa, atte tat kalka ärrot "tjuoukas hietnikit pajastjuoukitjit ja Supmela almoki Israeli hiewetusjan", ja tat tjäutalipme, mi lä Jesusa namaina aktitum, tat lä kairaita almokita karwetum. Kristus lä wäralta tjuoukas ja wäralta Tjäutalidje.

Härä Jesuš lä rafe-takte alme ja ätnama kassan, Supmela ja almatja kassan. Eån lä ai tat, kutti päti ätnami rafe suotas pakoina ja kutti rafew takka almoki kassan. Dat rika, maw sån tjuottjaltatti ätnama nala, tat kalka ällit fitta wäralta kairaita kietjita ja tjiekaita, ja käsäs ifkenis tat tjuottjaltattetuwwa, tanne kalka rafe ratit. Tah älmah, kait Rafe kånäkis lä radjam, läh rafe pako-tälwoh. Takkarah ledjin su wuostas saddakah, ängelah, kutih jäula-itietin kulatin rafew ätnama nanne, ja takkarah läh su riewtes saddakah färtan aiken. Sia stuorra widno lä, atte si kalkih rafew tietetit kairaita almatjita äbbä ätnama nanne, ja kånne ifkenis tat sia pako tuostotuwwa, tanne sjadda tat ai tietosin, mi taste päta, jutte tanne sjadda rafe waimo sinne ja almatji kassan.

Misjiona i mateh äutanit, i tanne kristatis ätnamin ike hietniki lantain, jus Kristusa pako-tälwoh äh puorrelakai takah taw witnow, maw si kalkih takkat, kå si läh Rafe kånäkisa rafe-tietetidjeh. Dan stuimas ätnamin, kånne rito ja juokatis wiesjo, i mife suottajap pako mateh tietetuwwat kå tat, masti mi tanne hållap. "Rafe ätnama nanne" lä tat, mafa almatja wuowinganis nälko ja kairäluwwa ja man taka sån i mateh likkow atnet. Sa kå tat rafe-tietetim i läh mife kuoros pako, ainat ai sapmo, mi walta wajjolattjast su wärjow ierit, te mi mattep tadjatit, man ätnak tat äwtäkärtajatj pako Supmela armo pirra Kristus Jesusa

sinne lä mia waimoi ja ämetäbtoi. Tat rafe-pako lä tat, mi kaska widnit wäraltaw ja piedjat ätnama almofit Rafe känkätaja juolki äutäi. S kaunoh mife ietja, mi taw takkat matta.

Pätit mu lusa, ti kaitah, kutih parkapettit ja läppit nätotum, ja män kaskaw swarkalit tiaw. Waltit mu swakait ietjate nala ja äppit muste; jutte mon läw lib-
 bokis ja wuollekatj ietjam waimon, ja ti kalkapettit kaunat
 nuopew ietjate sieloita, jutte mu swakah läh haufkeh ja
 mu näte lä kääpat. Matt. 11: 28—30.

"Aneteh ietjat rainasin!"

1 Tim. 5: 23.

Tait pafoit jaulai tat fuorra hietnikapostel Paulus ietjas wiefke-farnetidjai Dimoteusi, kutti mangela sjattai Gesejalatj tjäggälwaja tjuodtjotidjen. Walla tait lä sän ai jaulam kaikaita Jesusa äpatis-älmaita kaikain aikin. Supmel rauka ietjas manaišt rainaswuotaw, jutte Sän, tat Miles, lä rainas aika taste, mi lä tuolwa. Tat, mi oraineta almatjaw, lä suddo, man wuoken tat ikkenis kauno. Mita taišt juttoist, mi oraineta almatjaw sielteslakai, lä juffaliswuota. Tat suddo ja päiſko tuolwi kabbat rupmahaw, sielow ja wuowinganasaw.

Rätjah wal sämes winajuffe nala, kâ sän lä sijawaltam tate sieltes jälkast, nâu atte sän lä karituwam. Sän stimpalta, kâ waddja; ju häla lä otjielkas ja neure. Wuoto lä tuolwan ja karraſam ja mädde pale ällo ſarjasi, ja tjälkä kälka hieretakka njalmest. Su tjalmeh läh määrakah nâu kâ urotaja tjalmeh. Wuopatah älläh kampitum, ainat katjahih muoto padjel, nâu atte wiketis almatj matta pallat takkar käwäšt. Piſtatah läh kaitotum ja tielowajah raikist; ſi läh painom tuolwašt, mäiwest ja wuofjanasaišt. Walla i fuoros rumai älkoltislakai orainetuwah, ainat kaikah tan puoremus lattatah peiſtetuwih wina tjata. Wuosingamah äiwen, kutih läh jierme ärrom-ſadje, ſtiuſituwih ja peiſtetuwih wina tjata. Sadnaſit jaula tantieti pako-wajas: "Nâ wina manna ſiſa, manna jierme älkos". Wuoi, man sieltes tat lä! Jkuz tat witanasteš ſtuoramus orainaswuota pirra? Sadnan, nâu tat lä. Almatj, mi lä ſjiunjetum Supmela muoto milte, wuoleta ja oaiſta ietjas nâu ſakka, atte sän lä neurep juttosist. Sän lä jäbta kâ ſwine, mi jällerta ietjas tuolwa ſinne. Äp läh mi käſſet kullam, atte juttosah juffkih karra juffkamusi, walla taw almatj takka, kutti lä ädtjom jiermew, ſitotaw ja täptow. Tat lä Supmela aileswuota wuosti, atte almatj kälka wina tjata peiſtet ietjas rupmahaw, maw Supmel ſitta atnet ietjas tämpelin (1 Kor. 6: 19). Tantieti, fieres läffe: "Aneteh ietjat rainasin!"

Walla i fuoros wall rumai orainetuwah karra juffkamusi tjata, ainat ai waimo ja ſiello. Sämma pättän, kâ wina ſiſa-manna, wuolka ai oraina wuowinganis waimo ſiſa, juffkaliswuota

pahas wuovinganis. Dat, kutti lä jukkam, tämäta nãu kã tah, kutih Jesufa aiken atnin pahas wuovinganasait. Tan njalmešt älfosmanna farro, Supmela nama täsjjen-waltem, ojjiettofikis hälla ja pieltetim. Ja "tat mi njalmešt älfos manna, tat päta waimošt, ja tat lä tat, mi almatjaw tuolwat" (Matt. 15: 18). Walla ai parfoi ja tämätimme tjata parotuwwa tat pahas wuovinganis, mi lä waltam ärron-sajew waimon. Kätjah winajukke nala, ja tän kalkah kaunat, atte ju waimo lä tiawas tjäulak-wuotast, mi pikotuwwa tämätimme tjata. S fãn mateh tiptet fuoim-almatjit rafen, ainat fãn mäwatatta fiaw mäddelakai. Maste tat päta? Daste, atte kauno pahas fapmo ju waimon, kutti naggi ju taja. Pahas usjjolmasah ja halitusah pajas-rãjotuwuwih ai ju waimon. Nãu kã haneswuota lä ai jukkaliswuota ruotsas kaika taja, mi paha lä. Tantieta, kieres nuorra jame älmãi, patareh tate alwoš wajjolatjast, jukkaliswuotast, mi oraineta rupmahaw ja fielow ja takka tait wasten kãbbat Supmela ja almatji äutãn, patareh jušte nãu kã jappemist, jus tän sitah wiesjot!

Riksdaga

lä talle tjãfen Stochholman ja ratotalla rika kaikai mäkki pirra, kãttes kalka puoremuslakai ja räktasa milte ijaddat ja ärron tan mia lantan. Stuoramus mäkke lä talle, atte kalkih mierretit, kutih kalkih ädtjot riksdagsãlmait waljit ja kãtte fi kalkih waljit fiaw.

Tan radjai lä nãu ärron, atte tait riksdagsãlmait, kutih kullojih riksdaga nuppe äsjai jala Wuostas Kammari, nãu kã tan namma lä, tait läh landstingah waljim. Dat landstinga lä ietj te kã unna riksdaga, mi kalka mierretit, kãtte tan läna mäkkeh kalkih käwwat, maja tat kullo. Nãu lä Luleju länan jala Norrbottenin ietjas landstinga ja Upmeka länan jala Wãsterbottenin lä ai landstinga. Tan landstingai jala lanta-tiggai waljijih kaifah tah juoknah ja statab, kutih tan länai kullojih, ietjasa jaddakit jala landstingsãlmait. Walla kã tah landstingsãlmah kalkih waljituwwat, te häjop almatjah äh aneh warka mawke famow, täsjje wal päntapuh. Ja mate päntap lä ja mate stuorap skatew maksa, tate änap famow atna tan waljimin. Daste tat päta, atte täsjje

wal pântap almatjah atnih famow landstingan, ja kâ landstingah waljijih tait riksdagsâlmait, kutih Wuostas Kammarin tjâffâhij, te atnih tâsje wal pântap almatjah famow tan Wuostas Kammarin ai.

Nuppen Kammarin jis jala Riksdaga nuppen âsen tjâffâhij âlmah, kutih lâh âllo ietjalakai waljitum. Jus kuttik teuno âtasit faktse tjuote fruno âwtân jaken, jala jus sân atna häimaw, man hadde lâ âtasit tušan fruno, te sân âdtjo waljit takkar riksdagsâlmaw, ja waiko sân lului man pânta, te sân i tauk aneh ânap famow tan waljimin kâ ietjatah, ainat fârtahatj atna tâsje wal âwtân jienaw, te kâ jaulih, jala taro kielâ milte rôst, ja kaikah

Riksdaga tâppe Stockholmân.

jienah jala rôstah lâh akka puorakah ja akka famolattjah. Walla kâ kalkih landstingsâlmait waljit, te atna tat, kutti lâ pânta, ânap rôstait jala jienait ja ânap famow kâ tat, kutti lâ hädjo.

Nâu lâ tan waljima wijor. Walla kâ wierti häimaw atnet jala ai âtasit 800 fruno teunot âwtân jaken, jus kalka âdtjot

Nuppe Kammarâ riksdagsâlmaw waljit, te taste pâta tat ai, atte ânamus âsse mia lanta wiesatišt âh ane räktaşaw riksdagsâlmaw waljit, jutte ânamusah âh teunoh nâu âtnakaw kâ 800 fruno âwtân jaken âhke kalle almatjah aneh häimawke. Skatew si kalle wiertijih makset ja wiesjot tai lakai milte, mait riksdaga sijpiedja, walla âh si ättjoh maitek jaulat, kâ tah skateh piejatuwwih almoka nala, âhke talloike, kâ lakah mierretuwih. Diettelis lâ, atte tat i lâh wuokas jala räkta. Ällo ätna jakit lâh ai kâttatam ja ritalam tan pirra, atte häjop almatjah ai kalkih ädtjot räktaşaw waljit tait âlmait, kutih tjâffâhij riksdagan ja piedjih skatew almoka nala ja mierretih lakait.

Talle lâh kaikah äwtâ-mielakah tan harrai, atte âh kuoros wal pântap almatjah kalkah ädtjot riksdagsâlmait waljit, ainat ai

häjöp almatjah. Walla ätna rito lä ain tan pirra, manlafai kalkih waljit. Muttemah sittih, atte tah suoknah, mai wiesatah kalkih sämma pale waljit, kalkih päro äwtâw älmaw waljit. Nâu talle takkih. Setjatah jis sittih, atte kalkih waljit kälma jala nielse jala wil änap älna äwtâ pale. Talloi wierti tai suoknai läkko, mah sämma pale waljit kalkih, ärröt kälma jala nielse jala wil änap kierre stuorap kâ talle. Si jakkih, atte kaikai tai meinik ja täiwom, kutih waljijih, kalka puoreput teutetuwwat, jus taw waljim-lakew atnih. Muttin matta wuoin nâu ärröt, atte akta partia jala siebre lä nâu unnakatj, atte tat i kässek mateh sapmoi pätet ja waljit riksdagsälmaw ietjas miela milte, jus waljim-lake lä takkar, atte kalkih päro äwtâw älmaw waljit färt sajen. Talle jakkih, atte kâ ällo ätna suoknah kalkih waljit kälma jala nielse älna sämma pale, te matta tai almatji läkko, kutih tan unna säbrai kullojih, sjaddat nâu stuorakin, kâ si akti pätih kaikaišt taišt suoknaišt, atte marjo matalulun waljit ätäsit äwtâw älmaw taišt kälmäsišt jala näljasišt ietjasa miela milte. Tat kätjotuwwa proportionalatj waljimin.

Talle läh mia tärjotim-äiweh piedjam riksdaga äutäi takkar lakaw, atte kaikah riksdagsälmah kalkih waljituwwat tan proportionalatj waljim-lake milte. Kâ Nuppe Kammara älmah kalkih waljituwwat, te ädjo juokkehätj, kutti lä ätäsit kuokte läkk nielse jake wuoras, waljit, läkis tal pänta jala hädjo. S tauk ättjoh waljit, jus i läh maksam taw skatew, maw sän kalkai makset tai äutep kälma jake. Ske ättjoh waljit, jus lä ädtjom wiefew suoknast tan sämma jaken jala äutep jaken, jala jus su akka jala su unna manatjah läh ädtjom takkar wiefew. Ske ättjoh waljit, jus lä pataram esjerimišt.

Mia tärjotim-äiweh sittih, atte Wuostas Kammara älmah ai kalkih waljetuwwat ietjalakai kâ äutäla. Landstingah kalkih kalle waljit siaw, walla tah, kutih landstingsälmait waljijih, kalkih atnet ietjalakatj famow kâ talle. Talleham lä nâu, atte mate päntap lä, tate änap famow jala änap jienait atna tan waljimin, walla talle sittih tärjotim-äiweh, atte i aktaf kalkah atnet änapuw kâ nielseläkke jiena jala rösta. Talle säita taiwai nâu ai, atte akta aina älmai atna änap famow ja änap jienait ietjas suoknan kâ kaikah ietjatah, aktaf läkätum, walla talle sittih tärjotim-äiweh, atte i aktaf kalkah ädtjot atnet änapuw kâ läkat äfew kaikaišt taišt jienaišt, mait su suokna wiesatah mattih waddet.

Jus teuno 100 kruono äwtän jaken, te kalka ädtjot äwtäv jienaw jala röstaw; jus teuno 200 kruono, te ädtjo kuokte rösta, ja nâu wil äwtäv röstaw färtä tjuote äutäst kitta tusan kruono radjai, nâu atte ädtjo 10 rösta, jus teuno 1,000 kruono äwtän jaken. Jus teuno änapuw kâ 1,000 kruono, te ädtjo äwtäv ätä röstaw färt wita tjuote kruono äutäst kitta nielje läffe röstai.

Sämmalakai kalka färtahatj röstait atnet, kâ juoknai sinne kalkih juokna-skatew mierretit jala kommunal-skatew, nâu kâ tan namma lä, ja kâ ietjan kalkih piejatit, kättes fära mi kalka juokna sinne kärwat.

J ain attak tieteh, sjaddakus riksdaga mietetit tan ätä lakai. Tat lä wal tiettelis, atte juoka reutatus wierti sjaddat, jutte kaitah läh talle juo äwtâmielakah tan harrai, atte häjop almatjah ai wiertijih ädtjot riksdagsälmanaw waljit ja atte äh täsjje wal päntas almatjah, ainat häjopuh ai kalkih famow atnet tan mia aiteklantan.

Skäulah ja skäula-manah mia lantan.

Stuorak lä sjeunjiswuota äutep aiki ärvom mia lantan, ja ätna sjeunjiswuota kauno kalle wil udnik. Puorep lä tauk tappe

Sämes skäula-läppe Stockholm.

mia lunne kâ mädde ietja lantan, ja ätna-kaw kalkih ai almatjah, wai sjeunjiswuota lului katot ja tjuoukas pätet. Talle kauno Swerje rikan äbbâ 7,425 stuorra skäula ja 5,334 unna manai skäula. Ätna äpatidjeh wiertijih ai kaunot, kâ läh nâu ätna skäulah. Sia

läkko lä talle 18,274. Unamusjah sjašt läh kuinah. Sa tai manai läkko, kutih skäulan mannih, lä 750,000. Tiettelis lä, atte tat kâsto sieltes ätna pietnikit. Färt jake makkih ätasit 27 miljona

kruno skåulai äutäst. Utmat lä tat ja tiurafah läh tah skåulah, walla i tat lijih. Kättes mattih manah fjaddat puorre almatjin, jus si äh läratuwah ja jus i aktak jaulah sidji, kätte si pierrijih tämatit, ja äpateh siaw täbtät, mi lä riewtes ja puoraf ja mi lä suddo ja paha? Dälotj aiken, kâ ällam makka skåulah, talloi wiertijin äikatah ietjah äpatit ietjasa manait ja tälwot siaw tan puorre käino nala. Daw wiertijih äikatah talle ai takkat, waiko skåulah läh pajas pätam. Walla skåulan mattih manah ädtjot änap äpatufaw, kâ maw änamus äikatah mattih waddet sidji, ja

Same skåula-manah.

tiettelis lä, atte äpatidje lä puoreput harjanam äpatipmai kâ äifa-
tah. Kä kalka manait äpatit, te wierti ai asto ärröt, ja taiwai
näu fjadda, atte äikatah ietjah äh äbbänis astah äpatit manaitija,
waiko si kalle sittih. Tan tieti si wiertijih radjat manait skåulai,
walla äh si tan tieti ättjoh ietjah heitet manait äpatimmet. Ja
puoremus äpatus, maw manah mattih ädtjot, lä tat, kâ si aferw
wuoinih ietjasa äikatat wiesjomini näu, kätte puorre almatjita ja
riewtes kristakafajita häpa. — Dälen fjattai taiwai näu, atte äikatah
idttjin sitah radjat manaitija skåulai, taina kâ si jakkini, atte manah
päro lärranij laiken ja täsjjetipmen skåula sinne. Walla talle
lä tat ällo ietjaituwam. S talle aktak kaunoh, kntti hieret ietjas

manaw škäulai mannamist. Färtahatj tieta, atte tat, maw su manah lärranih škäulan, tat lä färt harrai auken sidji. Ite tan tieti aktak sitah luodjot, atte tah pietnikah, mait mi škäula äutäst mafsep, läh tässjas mannam.

Samen-ätnama wuolle.

Täptähkus lantaw, mi lä tanne nuortan
Mälkatin ärjeli tjäulotakast,
Padjen tai sjattotis tuoddari fuoran,
Mälkatin waljest ja päntotakast?
Tat lä mu lanta, tat sjamelatj ätnam.
Hädjo ja tjäkses, men ietsetum tauk
Eä tata lanta, maw sameh läh kaunam,
Känne si asatin ärotakaw.

Wuoinamkus läh tän tait happelis pättöit
Kuotomin fietjetis tuoddari nan,
Wuoinam, käl kierresa äutän si tjuoskon,
Wuoinam tait rafalatj sjaljon liwan?
Iksu tu waimo tal liegganam awost,
Kässe tu pielje tai pielloit kulai,
Kälte tah tjuodjalin färtahatj tafost,
Pätinakah hättšin ja mieltse jumai?

Muitahkus atjew ja ietnew ja kätew,
Känne tän wiessoh tu nuorrotakan?
Idtjih tän kässef näu mälkati päteh,
Atte tat käte tust wadjaluwai.
Waike tän wuolkah man ikkenis fuffas,
Matjah tän alo tan ätnamasat,
Tietah tän, att i läh kännek näu suotas
Kä tanne sjamelatj ätnamanat.

Saulotuwwa kä "Känner du landet, det härliga, rika?"

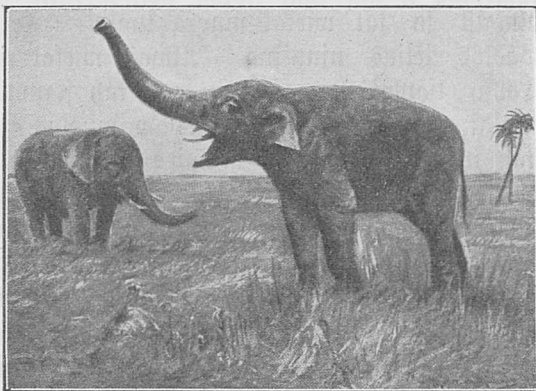
Suhtsas elefanta pirra, mi päšai luowas Norrköpinga statan.

Norrköpinga statan ärjeli Swerjen li tan jake alkon muttem menasjeria jala takkar kâte, kånne šladjaläk amas juttosit ja urotasjit atrih ja wuošetih tait kätjästidjita. Sämes peiwe ši ädtjon tälko muttem elefantaw, maw ši ledjin Dyfflantast ästam ja maste ledjin äbbâ kutta tusan kruono maksam. Nimotis stuorra jutos li tat, waiho i lam wuorrasap kâ kutta jake. Tat li juo warka nielje stikko allak ja tietti änapuw kâ kälmä tjuote putte. Ätna almatjah mannin menasjerian ja kietjin taw äutos juttošaw.

Äutos lä ai wišša takkar elefanta. Tan njunje lä kuffak te kâ seiwe, ja tan kietjen lä te kâ tjuote jala suorma, maina tat matta täppit, maw šitta. Kä pärä, te walta piepmow taina suormaina ja tšägga njalmai, ja kâ kalta juffak, te käsja tjat-

šew pajas njunje šija ja te tšälli taw njalmai. Njunje lä näu keura, atte matta stuorra timparit kuoddet taina ja ruotšastit muorait pajas, ja juš futta, te wiertijih kaikah almatjah ja juttosjah patarit tan äutäst, ietjan tat talaka kädä šaw ietjas njunjina. Men puorak lä, atte elefanta lä ällo läjes ja jiermalatj jutos, mi i takah käšik wahakaw, juš äh märatatteh ju. Tan tieti ši atrih taw te kâ iennik häštaw tain piwwalis rikain mäskatin ärjan, kånne tat kauno. Ši atrih taw käšanin ja ritijih tan nanne, ja tat kuodda timparit ja ietja läššis kalwoit paikest paikai.

Te šäiti sämes peiwen tan mannam kuowa-manon, atte tuot elefanta, man namma li Topšy, wattši pirra menasjeria-kâte šinne. Š lam tat äbbänis tjatnašin, jutte tat li ällo lädje ja tamok. Te

Kuotte elefanta.

sämes taišt kattarišt, kutih ledjin tanne, šitai ritit elefanta tšawelkin ja tšäkkiti tasha, walla taste šuttai Topsy harmatit, häikäti älmaw wuolos ietjas tšawelkist, rupesti tšatšew njunjasis ja tšälli taw almatji nala, räiwai äwtäw älmaw, näu atte šän manai käbmot, ja tšuwoki tait kalwoit, mah äwtäi pätin. Men te li tanne wuobne ai, mi li ällo pakas, ja kä tuotašt taw ietjas njunjina, te puoli ja te äšta ruottakäti, rapai uwšaw ja päšai älkos ja te mätsjai tšuošfoi.

Men ila tiuras li tat jutos, atte tat lului ädtjot patarit ja häkkänit nälkai ja källomi mietsen. Menasšeria älmah ja ätna ietja almatjah wiekin mangelt ja šittin waltet taw fitta ja tšatnat taw ruoute-rikki kum. Walla elefanta järkiti ja te i lam almatjita ietja rate kä wiekat, käši kuttik mati. Topsy tärreti äwtäw taišt älmäišt ja tat wiekai muora tuokai. Te Topsy tšapmi muoraw wuolos ietjas njunjina. Älmai wiekai ietja muorai tuokai ja Topsy tšapmi tait ai, näu atte tah šlapmin ätnami. Te wimat wiekai älmai rates kiere-plasšaw wuolos, ja taste ittji Topsy tuoštah luoitatit, näu atte älmai päšai häkkaina ierit. Te ieket päti ja šjunjotuwai ja te wiertijin kuotet elefantaw mätsjai.

Kä wuoinin, atte i lam näu alke waltet taw štuorra juttošaw fitta, te telegrašerijin menasšeria äikarah Šyflantai, käšte elefanta li pätam, atte kalkin radjat šidji älmaw täppelt, kutti matalului šieddotit taw märras juttošaw. Mutäl kä šän päti, kättjalin ši kalle ietjah ai ädtjot taw fitta, walla idtjin ši mateh, ainat elefanta wuolki wil kuffepui ierit štatašt. Ša šärtan šajen, käggo tat manai, palki tat almatjit.

Ärrat itietiš kakkai sämes päres akatj mannat šikšai ietjas kušaw päštjet. Šalwa li šän ain ätemin, kä uwšaw rapai, walla kä älkos päti, te kalle šän kättšai, jutte tanne tšuoštšoi Topsy ja akatj li warša tuolmom šu juolkew. Kalle tat päres akakutj pallai. Walla Topsy ittji laketeh šuste, ainat kuotšai wašt mätsšai. Šetja šajen li Topsy ruuwim iertekites sämes täpe wuošti näu tšarka, atte täppe warša šlamai. Te palkštin šunji laipew täpe šifte ja taste Topsy wašt läjoi ja manai käinos. Šämes ietja häiman wiesšoi muttem puorremielak päres älmai, kutti šitai šunji piepmow waddet. Šäkkäi naurahit wuoššai, manai Topsy luša, piešai äwtäw naurahaw ätnami ja kätšoi šu pärrät. Topsy tšuoštšoi unna pättätšaw ja kätšai äлма nala, ja te häkkat šatai šu. Pätnjatj wiekai patan, walla järäi, ja te wuoinoi, te kä šu mangemus

päddä lului pätam. Walla Topsy täppoi kuowte muora kassai, ja äutäl kâ sän li luowas päšsam, te happitin kadjot taw päres älmaw. Kâ te Topsy luowas päšai, te täppi naurahit ja päräi.

Äbbâ kälmä peiwe li elefanta luowas, waiko mädde tjuote almatjah kättjalin waltet šu kitta. Kâ te wimaš tat rajatum älmäi päti Dyfflantast, te kättjalin älotit elefantaw kiellai. Kuofte äлма kuofšaika pajas kuowte muorrai, mah lika paltalakkoi, ja te šämes ietja älmah märatattin elefantaw, ja kâ tat tärretti šiw, te ši wiekin tai muorai kassai. Kâ Topsy päti täkko, te tah kuofte älmah, kutih muorain tjätkähita, piedjin kielaw šu tjiepetä pirra ja laptjit juolki pirra ja te li wimaš tat štuorra jutos tjanušin. Te takkin aimotis štuorra šitanaw, man nala piedjin elefantaw, ja kiejetin šu ruoptot Norrköpinga štatai, käšte sän li pataram. Ša te näšai šuštšas Topsy pirra.

Man mätkat lä päiwai ja mannoi?

Färtahatj litj kalle näkin pale ajatallam, atte mätkat lä tappelt ätnamišt päiwai ja mannoi. Walla man mätkat lä täkko? Ša kutti matta tietet, man mätkat lä peiwe ja mano radjai? Š läšam ain aktat mattam taw käinow mannat. Walla astronomah jala näšte-äšjätidjeh läh kalle tauk mittim ätnama ja peiwe kassaw, ja ši jaulih, atte tappelt ätnamišt lä äbbâ 14,867,000 mila peiwe radjai. Warša witta läše nan miljona mila. Tat lä näu šieltes kuffes käino, atte almatj i rätt mateh tadjatit, man kuffat tat lä. Šuš mian lului ruoutewädja takatum ätnamišt päiwai, ja juš täfa lului mannat näu ruowwa tan ruoutewädjan, atte äwtän timan lului äbbâ kättše mila wuodjet, ja juš tat täfa i luluh kännek kanokit, walla mannat aktat pirkašt idja peiwe, te tat liš lului mannat änapuw kâ 212 jake, äutäl kâ lului peiwe radjai päššat. Tat lä kuffes mannošakka. Tappe nuortan äš täkah manah näu ruowwa kâ kättše mila äwtän timan, walla ärjeli Šwerjen tah kalle mannih näu ruowwa šämes šajin.

Mano radjai i läh näu ila mätkat, täššje wal 3,850,000 mila. Walla ätnak lä kalle tat ai. Šuš lului takkar täkan mannat täkko, te wiertilului tjätkähit tan täkan warša 55 jake, äutäl

kã tákko pãjalului. Raikãist taist tjuoukãst, mait mi almen wuoinep, læ manno midji lafamusjan. Nasteh læh nõu harmat mãlkatin, atte warfa i mateh jãkset. Tjuoukas ietj manna warfa 30,000 mila awtãn sekundan. Tan tieti wierti tjuoukas mannat kãkse minuta, autãl kã tat peiwest tieki pãsja. Walla lafamus nasteh læh nõu mãlkatin, atte tjuoukas manna abbã nielje jala witta jãke, autãl kã tat pãsja tieki tai nasti lutte.

Mia pãres kãnkãis Oskar 2 li nõu skipas tan mannam jãula-manon, atte warfa pallin, atte jãn kãkai japmet. Kuffes aikew jãn wierti jãnkan wãllãhit, walla wimat aiti su nanos rumai tautaw, nõu atte jãn wast pãjas pãjai. J jãn tauk ietj mateh tãrjotimmew atnet, ainat krunoprinsa, su wuorrasammus parne, tãrjot ju sãjen. Tãiwot kãkãp, atte mi ain wil mãdde jãke ådtjop aimon atnet ietjame pãres kãnkãsãw.

Padje-sami jãttem Wuotnai. Kã Swerje ja Wuotna sãratika tãawtjan 1905, te mierretuwai, atte tah padje-sameh, kutih jãttih Swerje ja Wuona kãkãn, 1908 jãke rajest åh kãkãh ådtjot jãttet Wuotnai autãl 15 peiwe juni manon, tan jãdjai, atte si talle ådtjoh jãttet tákko juo 1 peiwe maj manon. Tat li ållo neures mierretim, jutte mãddasãh Karasãwona samist åh kita-aiken aneh mawke kuototakaw ietjasa ålloi tappe Swerjen, ainat wiertijih jãttet Wuona raje rasta juo maj manon. Setjan lulun sã pãttsoh hãkkãnit wani piepmo taka. Kã tat li tieton sjaddam, te alki mia rika tãrjotim ratotallat Wuonaina, wai tat neures mierretim lului ietjaitattetuwwat. Juo tan mannam kiesjen manai Luleju lanshãrra ja Karasãwona hãrra ja Watjera same-sunte Wuonan kãtjatjit, makkar sami iellem læ tãppe. Talle læ Luleju lanshãrra mannam Wuona aiwestatan ai ratotalatjit tãbbeli aivi kum, ja tãiwot matta, atte kãkã juoka reutatus sjaddat tan neures mierretimmen.

Ulwos ätnam-skielpim sjattai Urjatj Amerikan tan 17 peiven augusti-manon 1906. Tat stuorra stata Walparaijo, kånne lä 150,000 wiesata, täsjjituwai ja sieltes ätna almatjah masjin häffaw, kå täpeh flapmin sia nala.

Jukkes älmaita sjadda tal ruowa neuwes aife. Riksdaga lä wuoin atnom, wai kånätis kalka mierretit takkar lakaw, man milte mattih kitta piedjat jukkes älmait, kutih äh sitah puoretit ietjasa ietjasa wastes jukkaliswuotast.

Riksdaga lä atnom kånätasast takkar lakaw, atte i tast aftak kalkah ädtjot pinetit ja waiwetit urotasait ja wilta juttojit. Talle kauno juo laka, atte i ättjoh pinetit kate-juttojit ja tamoh slittorit, walla wilta juttojist tat laka i jaulah maitef.

Ukta mia kullosummus älmait jami tan 22 peiven kuopamanon. Tat li Erik Gustaf Bostrom, kutti kuotte pale li ärron statsminister jala tarjotimme äiwe kånätasa wuolen, wuostas pale aktse jafe 1891—1900 ja nuppe pale kälma jafe 1902—1905.

Ryflantan lä talle sämes tafoin stuorra nielke ja nieta. Awisjah jaulih, atte äwtån aina länan jala lanta-äsen kauno äbbå 150,000 manah, kutih nätkoh. Warka färt jafe lä täppe nielke, juoko nuppen jala nuppen lanta-äsen. Tai tafoi wiesatah läh nåu häjoh ja arrosam, atte äh tast nakah parkat ähke rätt wijsah-ke, ja kå nieta päta, te tjätkähih tanne kietah asfen wani parkafatta ja täiwoh, atte tarjotim-äiweh kalkih piebmat siaw.

Kulatus.

Tan jaken kalkih muttem swänskalatj ja franfskalatj lärtot älmah ätsätit, maffar tan wäralta wijor lä ällo alemujan mia äiwi padjelin alme wuolen. Si sitti tietet, käste piegga päsko täppe padjen, man tjäffes lä j. n. w., ja tan tieti si kalkih luoitet luftballongait pajas almai Kirunast Djäkferasa juoknan. Tah luftballongah läh te kä stuorra wuosah, mah hallanih alme wuolen ja kuoddih wuolenisa unna kärjait jala lädait, mai sinne läh unna massinatjah, mah wuojetih, man tjäffes lä täppe padjen.

Kä luftballonga lä hallanam näu kuffew kä tat matta, muttin mädde mila, te tat kattja ätnami taina lädaina. Tat kutti kauna taw lädaw, sän kalka tal wiedtjat taw lakamus pästai, ja taste tat rajatuwwa mu lusa. Kä tat lä pätam mu lusa, te sän talaka ädtjo witta nuppe läkkai (15) kruno ietjas waiwe äutäst. Walla talloi sän i ättjoh wahakattet lädaw jala rappat taw, ainat sän kalka wiedtjat taw pästai takkarin, kä tat lä. Tai unna massinatji kum, mah läh läda sinne, tai kum sän i ietj mateh maitet takkat, ike sän mateh ädtjot maitet tai äutäst, jus sän fitta wuohtet tait käfik. Puoremus lä kalle, atte sän wiedtja taw pästai takkarin, kä tat lä, te sän ädtjo witta nuppe läkkai kruno. Setjan sän i ättjoh maitet. Luftballongaw sän ietj ädtjo. S sän taw tarpahes pästai wiedtjat.

Älforikain läh lärtot älmah luoitam ätna takkar luftballongait hallanit, ja änamusta si läh ädtjom massinait ruoptot. Tappe nuortalantain, känne älläh näu ätna almatjah, tappe lä kalle wärap kaunat tait massinait. Tan tieti män anow, wai juokkehätj, kutti wuoina luftballongaw wuolos pätemin, lului ätsät sajew, käjäs tat läh luoitatam, ja wiedtjat lädaw pästai, näu kä lä äutäla sarnotum.

Ätä jake manon 1907.

H. H. Hildebrandsfon.

Profesfor Uppjala statan.